

به نام خداوند بخشنده‌ی دستگیر

بررسی و تحلیل شعر «تماشای بهار» درس اول از کتاب فارسی نهم
ابتدا شعر با معنی ارائه می‌شود و سپس جدول آرایه‌های این شعر

۱- بامدادی که تفاوت نکند لیل و نهار خوش بود دامن صحرا و تماشای بهار

صبح یک روز بهاری که طول شب و روز یکسان می‌شود، تماشای بهار و دیدن صحرا بسیار زیبا و لذت‌بخش است.

۲- آفرینش همه تنبیه خداوند دل است دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار

تمام پدیده‌هایی که در جهان هستی وجود دارد برای بیداری و آگاهی انسان صاحب دل است و کسی که به وجود خدا اقرار و اعتراف نکند هیچ ذوق و احساسی ندارد.

۳- این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار

این همه نقش و نگار و پدیده‌های عجیبی که در جهان خلقت وجود دارد، هر کس به این نقش‌ها و پدیده‌ها نیندیشد مانند عکس روی دیوار بی‌روح و بی‌احساس خواهد بود.

۴- کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند نه همه مستمعی فهم کند این اسرار

همه‌ی موجودات هستی کوه و دریا و درختان همه ذکر خدا را می‌گویند. ولی هر شنونده‌ای نمی‌تواند این اسرار و رازهای عالم را بشنود و درک کند.

۵- خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند آخر ای خفته سر از خواب جهالت بردار؟

آیا خبر داری پرندگانی که در سحرگاهان آواز سر می‌دهند چه می‌گویند؟ ای انسان غافل و نادان، از خواب غفلت بیدار شو.

۶- تا کی آخر چو بنفشه سر غفلت در پیش حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار

تا کی می‌خواهی مانند گل بنفشه سرت را پایین بیندازی و از همه جا غافل باشی؟ حیف باشد که تو در خواب غفلت باشی و گل نرگس بیدار و بینای حقایق باشد. (گل بنفشه نماد بی‌خبری و غفلت است و گل نرگس نماد بیداری و آگاهی)

۷- که تواند که دهد میوه‌ی الوان از چوب؟ یا که داند که بر آرد گل صد برگ از خوار؟

هیچ کس جز خداوند، توانایی آن را ندارد که از چوب خشک درخت میوه برویاند. و کسی جز خدا نمی‌تواند از خار گلبرگ‌های زیبا پدید آورد.

۸- عقل حیران شود از خوشه‌ی زرین عنب فهم عاجز شود از حقه‌ی یاقوت انار

عقل انسان با دیدن زیبایی خوشه‌های طلایی رنگ انگور متعجب می‌شود و فهم و درک انسان از شناخت چگونگی قرارگرفتن دانه‌های یاقوت انار ناتوان است.

۹- پاک و بی‌عیب خدایی که به تقدیر عزیز ماه و خورشید مسخر کند و لیل و نهار

پاک و بی‌عیب و نقص است خداوندی که با فرمان و سرنوشت خودش ماه و خورشید و شب و روز را رام و مطیع خود قرار داده است.

۱۰- تا قیامت سخن اندر کرم و رحمت او همه گویند و یکی گفته نیاید ز هزار

همه‌ی مردم تا روز قیامت از بخشش و بزرگی و رحمت الهی سخن می‌گویند ولی با این همه سپاس یکی از هزاران نعمت او به‌جا آورده نمی‌شود.

۱۱- نعمت بار خدایا ز عدد بیرون است شکر انعام تو هرگز نکند شکرگزار

ای خدا! نعمت‌های تو قابل شمارش نیستند و هیچ انسان شکرگزاری نمی‌تواند شکر نعمت‌ها و بخشش‌های تو را بجا بیاورد.

۱۲- سعدیا راست روان گوی سعادت بردند راستی کن که به منزل نرسد کج رفتار

ای سعدی! این انسان‌های صادق هستند که خوش بخت خواهند شد تو نیز صداقت و راستی در پیش بگیر زیرا آدم دروغگو هیچ‌گاه به مقصودش نمی‌رسد همان‌طور که بار کج به منزل نخواهد رسید.

قم ۹۸-۱۳۹۷

بخش دوم: بررسی آرایه‌های شعر «تماشای بهار» درس اول فارسی نهم، به صورت جدول‌بندی

شماره بیت	آرایه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	
۱	تشبیه					*			*													
۲	تشخیص					*	*	*	*													
۳	مراعات			*		*	*	*	*	*												
۴	تلمیح			*		*																
۵	تکرار							*						۳ مورد								
۶	واج آرای													د-ر	الف							
۷	جناس							*	*					خداوند	*							
۸	کنایه								*	*				دل ندارد								
۹	تضاد							*	*						*							
۱۰	ایهام														تفاوت							
۱۱	استفهام انکاری							*														
۱۲	موازنه							*														
۱۳	مجاز													دل: احساس								
۱۴	تخلص															*						
۱۵	مترادف																					
۱۶	مبالغه																					
۱۷	تضمین																					
۱۸	تناقض																					
۱۹	نماد																					
۲۰	مناظره																					

۱. خواب جهالت.

۲. یک انار را به جعبه‌ای از یاقوت تشبیه کرده است.

۳. گوی سعادت.

۴. نعمت، شکر، شکرگزار، انعام.

۵. تلمیح به آیه‌ی ۲۷ سوره‌ی لقمان: **وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ**

۶. کوه و دریا و درختان: مجاز جزء به کل: یعنی تمام موجودات هستی.

۷. چوب: منظور از چوب درخت است. مجاز به علاقه‌ی مایکون.

۸. بنفشه نماد انسان غافل و نرگس نماد انسان آگاه. می‌توان آن را استعاره هم نامید.